

Gemeenschapsopbouw (2)

Deze week wil ik in plaats van een verslag van voorbije gebeurtenissen of gelezen boeken, eens vooruitzien en voorbereiden. We eindigen het tiende jaar van De Lier met een cyclus van drie vieringen rond gemeenschapsopbouw. Zo zetten we een evaluatie op gang op het einde van juni. Vermits het experiment van de Lier nooit op zichzelf zinvol is, kunnen andere gemeenschappen er misschien hun voordeel mee doen. Twee auteurs, waarvan ik voorlopig niets zeg, hebben mij geïnspireerd. Beide geven een gezichtspunt op de nood aan gemeenschap in onze individualistische samenleving. In de kiescampagne hebben we ten overvloede en tot vervelens toe die term ingelepeld gekregen.

Individu, daar valt al een belangrijk woord dat in de deconstructie van een gemeenschap moet worden onderzocht. Individu (atomos) betekent wat niet kan gescheiden, gesplitst worden. Zou een gemeenschap een samenkomst zijn van mensen die niet gesplitst kunnen worden? Ik laat aan u over de vormen van troep, massa, bende gedrag te onderscheiden van de betekenis die gemeenschap krijgt in de bijbel, in bijvoorbeeld De Handelingen van de Apostelen.

“Zij kwamen dagelijks samen voor het *gemeenschappelijk* gebed,
bezaten alles *gemeenschappelijk* en
er was geen noodlijdende onder hen. “

Zoals vaak moeten we eerst overeenkomen rond de omschrijving van de mens. De wijsgeer die ik volg, stelt voor “être singulier” en voor de gemeenschap “singulier pluriel”. Elke mens in zijn eigenheid (singulier) met zijn oneindig verlangen kan alleen in relatie met een gemeenschap zijn kwetsbaarheid, zijn onvolkomenheid, zijn trauma’s verwerken. De auteur schrijft “*déchirures*”, scheuren in je bestaan. In gemeenschap kunnen we de rouwverwerking verder zetten over drie ervaringen: de dood van de ander, de scheur van onze geboorte en het vooruitzicht van onze eigen dood. In één woord: onze eindigheid onder ogen zien, maar samen.

“*Ze deelden alles gemeenschappelijk*”.

In De Lier hebben we een kort ritueel bij het begin van de viering om de dood van anderen met *het aansteken van een kaarsje* aan de Paakaars te gedenken en aanwezig te stellen. In de klassieke romeinse canon is een gebed voorzien voor de overledenen. Maar waarom niet zoeken naar symbolen, die eigentijdser zijn en minder aan het woord gebonden?.

Het *breken van het brood* in plaats van het aanbrenge van de offergaven is opnieuw een gelegenheid om eigen gebrokenheid, machteloosheid in de gemeenschap te brengen. In het afgelopen jaar was voor mij Witte Donderdag met het ter sprake brengen van de scheuren uit de opvoeding een hoogtepunt van gemeenschapsvorming.

Zingen is een beetje bloot worden voor elkaar, schrijft Oosterhuis. Ik verdenk dat de voorkeur voor klassiek repertorium, voor het latijn in de uitvaarten een andere vorm van pantseren is van diepste pijn.

Vergelijk met:

“Kome wat komt
Maar laat het om jou zijn
Dat we het uithouden,
En niet om niemand
Dat wij de beker drinken tot de bodem
Dat wij dit leven leven tot de dood.”

Wanneer benaderen we in een liturgische viering, de gemeenschap van geliefden, die natuurlijk de intiemste vorm van gemeenschap is? Foucault leerde me dat gratie in zijn oorspronkelijke vorm van gratia, van charis betekent de vreugdevolle ontvankelijkheid van de vrouw in de intieme seksuele gemeenschap. Genade is zo abstract en levensvreemd geworden.

In de viering is *de vredeswens* (soms komisch in een niet-gemeenschap) of de vredeskus de verwijzing naar die gave. Want gemeenschap is gave, overgave, niet een prestatie, een handeling. Je kunt er een taak, een opdracht voor opnemen, maar niet als je zelf de gemeenschap als GAVE niet ervaart. "Wat een geluk dat ik jullie heb leren kennen", horen we soms van nieuwe deelnemers aan De Lier.

De gemeenschap is niet een toestand, maar een ge-given, een gebeurtenis. In de zin van de bijbelse gewoonte om een verhaal te beginnen met: "en het geschiedde, het gebeurde".

Van tijd tot tijd maak je het mee: het echte gemeenschapsgevoel. Dit veronderstelt o.a. dat elke rivaliteit, elke afgunst, elke onveiligheid overwonnen wordt. Dan durven kinderen tot verbazing van hun ouders plots naar voor komen en brood breken of wijn inschenken. Dan durft een volwassene getuigen van een verzoeningsgebaar, dan betreft iemand ons in de rouw of de ziekte van zijn geliefden. In één woord een gemeenschap is een plaats waar VRIJMOEDIG gesproken kan worden. Dit woord vrijmoedig komt in de Handelingen veelvuldig voor. Waar kan je vrijmoedig spreken, in welke gezelschappen? Het is best te vergelijken met het samenzingen in verschillende stemmen, waar elke stem zich ten dienste van de anderen stelt, waar de dirigent niet van voorkeur wordt verdacht. Gemeenschap om een sociale actie te beginnen, gedragen door de groep. Het is een dynamisch gebeuren dat nooit verworven is, altijd bedreigd wordt. Daarom is een regelmatige deelname een voorwaarde om tot die gemeenschap te behoren.

In het geven van verantwoordelijkheid zal die ervaring van gemeenschap voor mij beslissend zijn. De voorwaarden scheppen en onderhouden van de nodige veiligheid om die drievoudige rouwverwerking en vreugde mogelijk te maken.

Patrick Perquy
De Lier, 22 juni 2014

De twee auteurs waarop ik steun zijn:

Jean-Luc Nancy: La communauté désœuvrée 1986, Christian Bourgois
Maurice Blanchot La Communauté inavouable, Ed de Minit, 1983